

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Предплата је на целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 9. У Сомбору 15. Септембра 1890. Год. XXII.

СЕДНИЦА ШКОЛСКОГА САВЕТА,

дне 24. и 25. августа

у Ср. Карловци држана.

Пред председавањем Његове Светости преузвишеног Господина *Георгија Бранковића* први пут држана је седница високославног Школског Савета 24. августа пре и после подне и 25. августа пре подне. Присутни чланови били су: Др. Михаил Полит, Стеван Лазић директор гимназије карловачке, Теофил Димић умировљени школ. надзорник, Н Ђ. Вукићевић — као извештач — и народни тајник Исидор Ђирић.

Најважнији предмети, који су у овој седници предузимани, јесу ови:

Прочитан је високи одпис Његове Светости патријарха Георгија Бранковића од 30. априла о. г. бр. 73, којим Његова Светост посебно извештава Школски Савет о том, да је као од србског народног црквеног Сабора изабрани, Његовим царским и апостолско-краљевским Величанством пајмилостивије потврђени и дне 29. априла о. г. свечано инсталирани архиепископ карловачки, митрополит и патријарх србски заузео поменутога дана архиепископско и митрополитско звање и одпочео у том својству своје званично деловање. Школски Савет, узимајући овај одпис на најповољније знање, закључио је, да се исти вечитог ради спомена у записник дословно уврстити има и да се о овом расположењу извести имају сви епархијски школски одбори и управе учитељских и виших девојачких школа ради знања и управљања.

Високо кр. угарско Министарство за богочаст и јавну наставу, позивајући се на XVIII законски чланак од 1879. год., наређује, да се у учитељској школи сомборској мађарски језик има у тој мери предавати, да сваки ученик на свршетку те

школе може у толикој мери тај језик научити, да га као учитељ у народној школи са успехом предавати може. Уједно налаже, да се у будуће тек таквим испитаним учитељима диплома о учитељској способности (*tanító oklevél*) и то са подписом и печатом државног школског надзорништва издати сме.

Одговориће се вис. Министарству, да је у сомборској учитељској школи и до сада поступано у смислу постојећег закона, да у истом заводу постоји засебна катедра мађарског језика и да ће се мађарски језик од сада у четири седмична часа у сваком разреду исте школе предавати.

Исто Министарство даје упутство ради практичне наставе у пчеларству у учитељским школама и препоручује, да се младеж приправничка рационалном пчеларству учи. Услед тога умољен је високославни Саборски Одбор, да на страну учитељске школе Сомборске ради набавке ђерзонових кошница и подизања пчелњака 200 ф. из клирикалног фонда определи.

Исто в Министарство даје упутства ради неговања свиларства у учитељским школама

Висока кр. хрватска земаљска влада, одјел за богоштовље и наставу, препоручује, да се у србским вероисповедним школама у Славонији и у Хрватској, у смислу постојећих за комуналне школе наредба, држи записник „мана педагогијско-дидактичке природе.“ Поводом тим умолиће Савет овај в. земаљску владу, да благоволи наредбу учинити, да се овом Школском Савету све до сада издате и у будуће издати се имајуће наредбе у погледу школа и наставе званично саопште, како би Школски Савет сугласно с тима, у своме делокругу, наредбе пуждне издавати могао.

Свети архијерејски Синод јавља, да није могао одобрити неке духовног садржаја књижице, које је издала књижара Л. Јоцића у Новоме Саду, а одобрио је „Старо карловачко пјеније“ на ноте стављено од Тихомира Остојића.

Архидијецезални Школски Одбор подноси в. Ш. Савету извештај главног школског референта о стању србских вероисповедних школа у архидијецези карловачкој за 1888/9. школску годину, који је извештај у седници тога одбора 12. марта о. г. на знање узет и према предлозима у њему стављенима издате су наредбе од исте епарх. школске власти.

На предлог епарх. школског одбора у Н. Саду одобрено је умировљење остарелог учитеља тамошњег јереја Павла пл.

Михајловића и издати су декрети учитељима: Јовану Ћосићу кулском, Јовану Чиплићу старо-бечејском и учитељицама: Даници Кристићевој у Бегечу, Даринки Обушковићевој у Стари Шовах, Катарини Михајловићевој у Сенти.

На предлог епархијског школског одбора будимског издати су декрети: Јовану Деспотовићу учитељу у Столном Београду, Лазару Љубојевићу учитељу у Мајши, Лазару Плавшићу учитељу у Качфали и Александру Велимировићу учитељу у Ловри.

На предлог епарх. школског одбора у Темишвару издати су декрети: Драгињи Антонијевићевој и Даринки Брадваровићевој учитељицама и Василију Јовановићу учитељу у Меленцима.

Одбијена је жалба сентомашких учитеља, што им општина не ће да наплати дневнице и путне трошкове приликом бављења на учитељској скупштини у В. Кикинди, пошто само оним учитељима припада наплата путна трошка и дневнице, који су са знањем и одобрењем мест. школ. одбора на скупштину ишли.

Дисциплинарни одбор Школ. Савета поднео је извештај о тужби Б. пл. Јеремића из Сомбора противу сомборског учитеља Н. Грујића. Пошто је тужитељ накнадно јавио, да се он са оптуженим учитељем поравнао, то је цела ова дисциплинарна ствар као свршена и изравнана у архиву на сахранење остављена.

Прочитан је извештај управе учитељске школе у Гор. Карловцу у ствари тамошњег учитеља Ђ. Глибоњског заједно са прикљученом тужбом неких ђака те школе противу истога учитеља и са молбом г. Глибоњскога у овој ствари — управљеном на Његову Светост Патријарха — и са званичним извештајем заменика гл. школског референта о овој ствари. — Управи и наставничком збору учитељске школе горњокарловачке наложено је, да ученике у строгом запту и послушности држати имају; ученицима, који су ради састављања притужбе потајне састанке држали без знања своје власти, преко управе поделити најстрожији укор, а професору Глибоњском дати строгу опомену, да се има клонити свију оних неуредности, којима се обвињује.

Наставник више девојачке школе у Панчеву г. Јован Поповић, који је због болести на допусту био целе прошле школске године и који је имао полагасти учитељски испит за грађанске школе до конца јунија ове године поднео је молбеницу, у којој изјављује, да је он код вис кр. угарског ми-

нистарства за богочаст и јавну наставу поново за опрост од испита потражио, те с тога моли, да и до одлуке своје учитељско место заузети може. Са обзиром на ту околност, што је од стране Његове Светости Патријарха високом кр. угарском министарству повољно мњење у овој ствари президијалним путем дато, те по томе има изгледа, да ће се Јовану Поповићу полагање испита опростити, упућен је исти, да до решења министарског своје наставничко место заузме.

Предузета је молбеница г. Стевана В. Поповића школског референта за бачку и будимску дијецезу, који моли, да се његова суспензија за бачку дијецезу дигне, пошто већ полдругу годину траје, за које су време по наређењу Школ. Савета ствари у епарх. школ. одбору бачком, које је он због своје болести и због немилых домаћих околности пренебрегао био, у ред се довести могле. — Школски Савет са обзиром на то, што суспензија г. Ст. В. Поповића већ полдругу годину траје, а епархијски школски одбор на позив, у новембру прошле године достављени му, извештај о стању свршених послова реченога референта до данас није поднео и што је правдање г. Ст. В. Поповића у обзиру његове болести и смртних случајева у породици му веродостојном сведочењем доказано, — молбу његову је уважио.

Управа учитељске школе сомборске подноси извештај о испитима на свршетку 1889/90. године и јавља, да су главни записници ученика I, II. и III. разреда за поменућу годину у два примерка сачињени и подписани, од којих је један у архиву тога завода остављен, а други се подноси вис. Школ. Савету заједно са штампаним извештајем учитељске школе сомборске за 1889/90. школ. годину. На знање узето и поднесени каталози учитељске школе сомборске заједно са два примерка штампаног извештаја у архиву Школскога Савета остављени су.

Управе в. девојачких школа новосадске, панчевачке и сомборске подnose своје извештаје за 1889/90. годину. Извештаји ови предају се заменику гл. школског референта, да их са својим извештајем о стању истих школа и са сходним предлозима у идућу седницу Школ. Савета донесе.

На молбу Ане Красићке удовице покојнога Владимира Красића бившег учитеља вештбаонице у Г. Карловцу, да јој се доживотна припомоћ даде, решено је: са обзиром на неуморно деловање

пожељног супруга молителке поднесена је њена молба високо-славном Саборском Одбору с преноруком, да јој се из старог учитељског мировинског фонда доживотна годишња припомоћ од 120 фор. определи.

Управе више девојачке школе у Новом Саду и у Панчеву подносе свака засебно наставни план за 1890/91. годину на одобрење Школском Савету са предложеним изменама. Наставне планове обе ове школе са предложеним изменама за 1890/91. школску годину Школски Савет је одобрио.

Николи Милошевом привременом учитељу у Шивница са обзиром на његову досадашњу ревностну учитељску службу дозвољено је, да може испит из првог приправничког разреда положити.

На молбу Душана Ђирилова приправника II. разреда дозвољено му је, да може испит из истог разреда положити.

На молбу православне србске црквене общине у Мостару питомцу њеном Ристи Мистики ученику првог приправничког разреда дозвољено је, да испит за исти разред у србској вероисповедној школи положити и по том науке у истој школи продужити може.

Аркадије Анкић привр. учитељ у Кајтасову са обзиром на његову досадашњу учитељску службу прима се у први приправнички разред за редовнога ученика.

Осим тога решени су у овој седници још многобројни други предмети од мање важности. В.

ПРВА СКУПШТИНА

„српског учитељског конвикта“,

држана 2. августа 1890.

у Новом Саду.

Српски учитељи у Карловачкој митрополији, старајући се за себе и своју децу, засноваше „српски учитељски конвикт.“ Ову је мисао први покренуо румски учитељ Гавра Путник. Његова ова племенита мисао наша је и родољубива одзива у нашем свесном учитељству, коме заиста на срцу лежи васпитање свога подмлатка.

Истина, сваки је почетак тежак, па тако и овај. Код сретнијих народа, код народа, који више мисле, а мање се размећу, свака племенита мисао једва се дочека и прими са највећим одушевљењем и гледи се свим силама, да се она што пре и боље и у само дело приведе, не гледећи: да ли је ова мисао од личног пријатеља, или непријатеља потекла. Главно је, да ли је целъ племенита и заслужује ли, да се сваки члан тога

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

друштва заузме за њу. Тако је то код сретних народа, на против: код нашег народа, а овом приликом на по се, као да се један део нашег учитељства слабо одушевио за ову узвишену и племениту намеру.

Није ми намера, да испитујем узрок томе немару, довољно је кад упоредим бројеве и с једне стране ставим 65, а с друге 400—500, па да уздахнем и запитам се: за што је само Србин немаран, зашто се он само не зна одушевити за племенитим? Зајста је жалосно, да се од толико учитеља уписао у чланство само 65, па и ове кад разделим на професионалне и комуналне — не смем ни да рекнем: у ком сразмеру стоје.— Но што није било, надамо се, да ће бар сад бити по свршеном чину. Надамо се да српско учитељство, појимајући своје бедно стање, не ће попреко гледати ову установу, која нама учитељима великих олакшица пружа у добу васпитања наше деце.

Не ћу да начињене и одобрене штатуте подвргавам критици. Једном речи велим, ништа није савршено, што изађе из руку човечијих, па тако ни ова правила, која су од вис. Министарства одобрена, али баш за то, радујемо се, кад имамо основу, на којој ћемо у току нашег чланства моћи тако зграду удешавати, какова ће према нашим потребама и одговарати. Држимо циљ пред очима и упнимо се сви слошке, па да вечити спомен оставимо познијим нашим нараштајима!

У то име нек је слава и хвала оном учитељу, у коме се породила ова мисао; нек је слава и хвала оној браћи, која ову мисао пригрлише и успеше, да је већ одпочеше остваривати—и на послетку нек је слава и хвала и оним врским родољубима, који, појимајући важност ове установе, притекоше одмах са својом помоћи, желећи, да ова племенита замисао не остане само на хартији, него да би српско учитељство у овим крајевима што пре и благодати од ње уживало. — Слава им и хвала!

* * *

Дана 1. авг. о. г. искупио се приличан број учитеља у Н. Саду на конференцију, у којој се имале неке ствари за сутрашњу скупштину расправљати. — Конференција је обдржавана више у приватном разговору и споразумевању с тога, што се морало излазити и пред оне, који још железницом и паробродом и од горе и од доле долазише.

* * *

Дана 2. авг. тачно у 8 часова приступе скупљени учитељи, којих је било око 50 на окупу, у св. Николајевску цркву на призивање св. Духа. Чинодјејствоваху најпреч. г. прота *Милан Тирић*, најпреч. г. прота *Павле Балга*, преч. г. *Божидар Поповић* и част. г. ђакон *Милан Стоја*.

По свршеном чинодјејствовању у пространој шк. дворани отвори скупштину председник привр. управног одбора г. *Арк. Варафанин*, који је кратким, али срдачним говором поздравио скупштину и уједно напомиње, да сви досадањи састанци били су само за то, да створе правила, по којима би се могла ова племенита замисао остварити и онда се радило, може бити и са надом и без ове, али сада, пошто су ти штатути од в. уг. Министарства потврђени, он полаже наде, да ће се успех овог рада моћи постићи, јер се сад ради на правом законском земљишту. Сад смо, вели, позвани, да то и остваримо ради наше користи, ради наше деце

WWW.UNIBELRS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

и ради целог народа. По ново поздравља присутне и жели им сретна рада. (Живео!)

— Уједно приказује повереника политичне власти г. *Т. Вуковића*, комесара (Живео!) За тим позива скупштину, да, док се не конституише, у место одсутног перовође изабере привремено г. *Б. Милића*. (Живео!)

По том председник управ. одбора Арк. Варађанин подноси извештај о раду привременог управног одбора.

Извештај тај гласи:

Драга браќо и сестре!

Протекло је више од 20 година, како је сунце слободе у нашој милој домовини осветлило путеве слободног рада и удружења за морални и материјални пробитак грађанства; ти први зраци уставне слободе озарили су и оне стазе, којима учитељство треба да пође, па да дође до свог вишег умног и моралног полета. Учитељство је схватило свој задатак, који му је наложило ново напредно доба и пошло је одмах првих година тога доба на пут удружења, да тако лакше доспе до свога бољег моралног и интелектуалног положаја; али сви напори и покушаји на том пољу остали су до ове прилике безуспешни. Ово је, после 20-годишњег напорног рада на друштвеном унапређењу нашем, први пут, што стајемо на полугу ујемчене слободе и са које полазимо својом удруженом снагом, а потпором народном, да охрабримо срце и разбијемо бриге, које су толико мутиле глву и узнемиривале душу учитељеву само погледом на своју децу и помишљу на њихову будућност. Та велика брига, та половина душевног напора учитељевог скинута је овом установом, коју смо ми Срби учитељи из архиепископије карловачке и митрополије српске у име Божије лане 24. јула (5. августа) на овом истом месту засновали, а високо кр. уг. Министарство унутарњих послова одлуком својом од 28. јануара о. г. бр. 3667—VII. потврдило под насловом: „српски учитељски конвикт у Новоме Саду.“

На први поглед изгледа, да ова установа нема никакве вредности по оншту ствар народне наставе, да се односи чисто на личну страну учитељског staleжа; али, кад јој се загледа дубље у значај, показује се од големих последица на лични расположеј учитељев, а то има врло велика утицаја на народну наставу, јер школа је: учитељ, то је призната ствар, а кад се учитељу муте мозак бригом за своју децу, узнемирује душа зебњом за будућност своје дечице, не може он полазити ведрим челом, веселим срцем народној деци на сусрет и не може онаком вољом и онаким одушевљењем прионути око свог наставног и васпитног рада, какав се тражи и очекује од сваког правог учитеља и наставника, а губитак на учитељевом раду повлачи назадак на народном културном пољу, које по данашње наше прилике може да буде од неизмерних последица. А кад учитељ уз припомоћ народну са својом овако малом жртвом, као што се у овим установама прописује, сагради за своју децу сигуран заклон за њихов морални и интелектуални просперитет: онда он полази мирном душом, прибраним мислима, свом својом умног и душевном спремом на свој свети позив и онда ће и боље и више урадити и привредити у прилог народној лепшој будућности.

Ко то узме у обзир, а треба сваки да узме, коме лежи на срцу срећа народна, тај ће у овој установи гледати једног моћног педагошког фактора, кога ваља сви сталези и сав народ да потпомогне, ако жели, да му овај моралан и материјалан капитал, што га данас улаже на олтар народне наставе, донесе што више културног интереса.

Учитељство је овом установом поред својих личних пробитака, које и само својом жртвом откупљује, пружио уједно народу олакшице за његов бољи и већи напредак, па очекује, да се и народ и његови представници одазову овом подухвату оваким одушевљењем и оном љубављу, каквом је оно служило народу и његовој срећи ове последње три десетине година. Ми се надамо, ми шта више и очекујемо то од нашег народа, јер знамо, да гаји најлепше осећаје према просвети и знамо, да је увидео, колике му моралне и материјалне пробитке може донети ваљана настава, а колико штете и несреће слаба и нездрава радња учитељева. Ми се у свом очекивању нисмо ни преварили, јер већ на први појав све учитељске задруге полетио је наш свет с прилозима на ову цел у свим бољим и већим местима, да не рачунамо оне прилике, кад је народ у В. Кикинди, Ст. Бечеју, В. Бечкереку, Сентомашу, Земуну, Баваништу прилагао на забаве, које су на ову цел приређене поглавито од наше учеће се омладине, ево видимо, да се за 14 дана после позива приврем. управног одбора у овом погледу почеле листом одазивати прилозима својим наше цркв. општине, добротворна друштва и друге корпорације и надамо се, да нас ни једна општина, овим изговором као сомборска, не ће отпратити неутешне с прага свога. Ми имамо већ приспелих општинских прилога, што ће привр. благајник друштвени показати, а добили смо са више страна пријаве, да су општине и неке корпорације намениле доста знатне прилоге овој нашој установи; образовали се по местима — н. пр. у Суботици нарочити одбори за прикупљање прилога на ове цели, а с хвалом могу овде поменути, да нас се без нарочитог позива покренут родољубљем својим сетио наш заслужни старина и првосвештеник Његово Високопреосвештенство г. Ђорђе Николајевић сарајевски митрополит својим богатим прилогом од 500 фор. (Живио! Слава му и хвала!) и који је заслужио, да му се поред оне захвалнице, које му је поднео привр. управни одбор — и са овог места подвикне: Слава! Хвала!

Оволико сам имао да кажем у опште на установу овог друштва, а сад дозволите, да кажем коју о самом раду привременог управног одбора за време од последње скупштине овога реда до данас.

Могу Вам, драга браћо и сестре, искрено исповедити, да је привремени управни одбор своју поверену му дужност савесно вршио.

Није протекло ни 20 дана после скупштине од 24. јула (5. августа) 1889. г., а записник је био зготовљен, на мађарски преведен и преписан. У исто доба била су и правила друштвена преведена на мађарски и три примерка, као што закон прописује, на чисто преписана, молбенице за мајстрат и министра састављене и славном градоначеоначком звачу предате, те тако није протекло ни три месеца, а одбор је имао у рукама решење високог кр. уг. Министарства унутрашњих послова од 31. октобра 1889. бр. 67.997., по коме се правила узимају на знање с тим, да

се у место „архијенископије српске“ узме наслов: „карловачка грчко-источна архијенископија и митрополија српска“; даље: да се у нацрту штатута узме: а) да личности страних држава могу бити само уз претходно одобрење министарства унутарњих послова бирани за почасне чланове; б) да се сва она евентуална скупштинска решења, која имају у виду измену штатута и престајање конвикта, као и на коју цел да се имање у том случају употреби, пре но што се тај закључак спроведе, имају претходно Министарству унутрашњих послова поднети.

Као што видите, измене су и примедбе тако незнатне природе, да би их усвојио сваки брат учитељ, па с тим уверењем сматрао је и привремени управни одбор, да није потребно, да се тога ради сазива цела учитељска скупштина и то у школско доба, што би у оно јесење и зимње време и тешко било, а да се за то одлаже још годину дана можда цео овај спасоносни рад, вије хтео да узме одбор на себе, него је прихватио и на своме месту уврстио у правила ове примедбе, па је на ново преписати дао правила у три примерка—у толико пре, што је и само Министарство у свом горњем решењу то наговестило и није тражило, да се на то скупштинска привола тражи.

На свј је, дакле, скупштини ред, да искаже, је ли привр. управни одбор, односно његово часништво, коректно поступило у овом погледу; али да је ускорило ствар, то видите, јер је потврда дошла већ 28. јануара о. г. под бр. 3667—VII, као што смо горе навели и ево скупштина и учитељство имају право већ на годину дана доцније, да виде једва после 20 година бар један свој труд крунисан успехом.

Грешили би, кад би тај леци успех уписали сами себи у заслугу; велики и притежни део заслуге те носи г. др. Милан Меандић, (Живео!) правник и помоћник адвокатски овде, који је и правила и записник скупштински без икакве награде превео, молбенице саставио, а г. Крипијакијевић, писар, по дозволи свога шефа г. др. И. Вучетића опет све те ствари брзо преписао. Али покрај свег тога, да нисмо имали на руци нашег градоначелника, благородног г. Стевана Пеци Поповића, који је ту ствар искрено прихватио и високом Министарству топло препоручио, велико је питање, би ли се данас овако лепо на овом честитом збору састали. С тога ја држим, да—колико год дугујемо захвале и признања гг. др. М. Меандићу и Крипијакијевићу за њихов труд, (живили!) још у већој мери дугујемо признања за овај успех нашем градоначелнику г. Стевану Пеци Поповићу (живео!) и ја молим славну скупштину, да свима свим пријатељима помагачима заведе у записник своје признање и захвалу. (Живили!)

Привремени управни одбор држао је три своје седнице после одобрених правила и то: 15. (27.) фебруара о. г., 17. (29.) маја о. г. и 23. јуна (5. јула) о. г. и решио је 11 предмета и издао два прогласа: један на учитеље за уписивање у чланство и за купљење чланова оснивача и потпомагача, а други на народ и оба су, као што се горе види, од лепог успеха били, а доцније ће се и боље показати.

Као што се види, одбор је све чинио, што је било у његовој снази, да се друштво и његова цел морално и материјално подигне, а даљи рад остаје на новој управи, којој најбоља успеха желим и у тој жељи

се и опраштам са привременим управним одбором од дужности наших и молим славу скупштину, да прими још нашу топлу захвалу на указаном нам поверењу, па да приступи даље свом законитом раду, а ја се особено још захваљујем на почастима председничкој са жељом, да заменик мој буде боље среће и да пожње већи успех у намери, коју смо овом уставом поставили. (Живео председник!)

Извештај председников је саслушан са највећом пажњом и пропраћен са „живео!“

По том је благајник *Александар Јорговић* читао свој извештај о досадањем руковању са иметком друштвеним. — Из извештаја се види, да се уписало свега 65 редовних чланова и 8 потпомажућих. У друштвену благајну је ушло од добротворних прилога 957 фор. 53 н., од уписанине 65 ф., од чланарине 307 ф. 91 н., свега 1350 ф. Од овога је потрошено на разне друштвене потребе 122 ф. 16 н., те је према томе сада у благајни новаца: 1227 ф. 98 н. — И овај је извештај узет са одобрењем на знање.

За тим се повела подужа распра о томе, ко ће да има решавајућа гласа? Да ли сви, који су само престо уписани, па ма само уписанину платили, или само, они који су уз уписанину платили и први део од овога годишњег уплаћивања. — Решено је, да сви имају гласа, који је ма и саму уписанину платио.

Председник *А. Варађанин*, овлашћен од скупштине. позива: *Гавру Путника*, *Вељка Петровића*, *Јову Петровића* и благајника *А. Јорговића*, да оверове присутне чланове.

После неколико минута *Вељко Петровић* јавља, да су од 39 присутних чланова 36 редовних са правом решавајућег гласа и 3 ванредна св правом саветујућа гласа.

Председник проглашује, да је за донашање правовањаних закључака скупштина компетентна, јер је присутно толико чланова оснивача, колико је по штату потребно.

Пошто је тиме привремени одбор своју дужност извршио и пошто је досадањи председник *А. Варађанин* у име привремене управе захвалио се на поверењу досадањем, уступио је председничко место најстаријем по годинама члану *Ђири Каракашевићу*, који претвори скупштину у конференцију, да се што пре чланови сложе у избору нове управе друштвене.

После кратког конферисања привремени председник отвори скупштину и једногласно буде изабран за председника *г. Аркадије Варађанин*, који уз уклике: „Живео!“ заузме председничко место и захвали се скупштини на поверењу, изјављујући, да се прима овога звања само за то, што су прилике такве, да и он сам увиђа, да је потребно, да се он прими председништва за годину дана.

Председник позива, да скупштина бира подпредседника. На предлог *Гиге Војновића* скупштина једногласно бира за подпредседника *Гавру Путника*, управитеља-учитеља у Руми.

На предлог *Вељка Петровића* такође је једногласно изабран за благајника *Александар Јорговић*, а за перовођу *Ђорђе Милић*.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

Да би се лакше обавио избор управног одбора у скупштини, председник претвори скупштину у конференцију.

Пошто се констатовао жалостан факт, да од 12 учитеља новосадских нема више од двојице, који су чланови конвикта, а по § 22. штатута у управном одбору „морају бити четворица из Н. Сада“, то се сада тражило начина, како да се и штатуту задовољи и управни одбор изабере и по што се захтев штатута растумачио тако, да само у том случају „морају“ бити четири Новосађана чланови управног одбора, ако их толико у друштву има, а ако их нема, по себи се разуме, да то не може сметати раду друштвеном; преишло се за тим избору управног одбора и с обзиром на најближу околину Н. Сада изабрани су за чланове управног одбора: Глиша Миладиновић и Ђока Милић из Н. Сада, Паја Мандић из Варадина, Коста Шијачки из Ст. Футога, Јован Петровић из Ст. Шова, Ђира Каракашевић из Пироша, Гига Војновић из Вуковара, Милан Кошовић из Голубинаца, Вељко Петровић из Земуна, Авакум Травањ из Турије, Мита Ђорђевић из Сентомаша и Паја Бибић из Баностра.

Пошто је за тим поверено новоизбраном управном одбору, да он прегледа рачуне привременог управног одбора, претворена је скупштина у тајну конференцију, која је трајала три четврти часа.

После конференције, пошто је председник А. Варађанин отворно скупштину, по закључку конференције предложио је скупштини, да се за друштвене органе, кроз које ће управни одбор са члановима друштва и осталим светом у свези стајати, узму листови: „Нови васпитач“, „Школски лист“ и „Женски свет“.

Предлог овај је примљен са огромном већином гласова против предлога, да се и „Бачванин“ узме за орган друштвени.

Председник по закључку конференције предлаже: да се управни одбор обрати с молбом на саборе: у Карловцима, Загребу и Будимпешти, на имовне општине и имућније политичке општине, да друштву овом притеку у помоћ. Прима се једногласно.

Вељко Петровић предлаже, да се за почасне чланове друштвене изберу високопросвећени митрополит сарајевски г. Ђорђе Николајевић и г. Стеван Поповић Пеција, јер су до сада показали највише интереса за ово друштво и припомогли остварењу његовом. Прима се једногласно уз усклике: „Живели!“

Уједно је овом приликом решено, да се по жељи митрополита Николајевића, коју је он у свом писму, којим је пропратио дар од 500 ф. исказао, узимају у обзир при поделињу припомоћи учитељска деца из села Јаска, у колико то буде могуће.

Коста Шијачки предлаже, да се Његова Светост патријарх српски г. Георгије, као поглавица цркве и глава свију наших највиших аутономних органа, замоли, да буде покровитељ овога друштва, јер је његово уверење, да ће ово друштво под моћним уливом Његове Светости коракнути бољој будућности својој и да ће се мисао, која диже ово друштво, што боље оживотворити моћи.

Предлог је овај одушевљено, једногласно примљен и поверено је

одбору, да у своје време изабере депутацију, која ће ово решење скупштинско с молбом Његовој Светости поднети.

Гига Војновић предлаже, да се по свима крајевима Српства изабери повереници, који ће се старати о материјалном напредовању друштва сакупљањем чланова друштвених и да се именовање повереника остави управном одбору.

Прима се једногласно.

Председник А. Варађанин предлаже, да се у знак поштовања по којојме дру Ђорђу Натошевићу, сцу новије школе, устајањем ода почасти, да се корпоративно изађе на гроб покојников, да му се отпоји: „Вјечнаја памјат“ и положи венац.

Прима се једногласно.

Гавра Пугник предлаже, да се у записник уведе захвалност бившем привременом управном одбору на показаном раду и труду. Прима се. Тиме је завршен рад скупштине и председник, захвалив се члановима и комесару Т. Вуквићу на доброј вољи и истрајности, закључио је седницу и скупштина се разишла уз усклик: „Живио председник!“

* * *

После скупштине су учитељи и учитељице извезли се на успеско гробље на гроб покојном дру Ђорђу Натошевићу, где је А. Варађанин држао говор, а за тим су учитељи положили венац на гроб и отпојали три пут: „Вјечнаја памјат!“

После овога акта пијетета према некадањој глави и учитељу своје учитељи су отишли на заједнички обед код „Венца“, где их је било 32. Ту су до пола 5 сати у братском разговору, наздрављању и певању провели.

* * *

Имена чланова учитељског конвикта.

I. Чланови оснивачи :

Гавра Грбић Ст. Врбас, Петар Кућанчанин Сусек, Светозар Топаловић Визић, Захарије Ђирић Мариаци, Петар Стефановић Рума, Анка Диздарова Рума, Гига Војновић Вуковар, Марко Суботић Вуковар, Павле Бибић Баностар, Тоша Марић Прхово, Вељко Петровић Земун, Јован Гајић Чрпановци, Теодор Томић Купиново, Гавра Путник Рума, Остоје Зјалић Добровић, Радован Галовић Гађиште, Радивој Лончар Пчелић, Тоша Новковић Гор. Михаљац, Милан Прловић Борово, Никола Дуршан Мединци, Лазар Савић Слатина, Ђорђе Крајновић Босут, Паја Мандић Петр варадин, Аркадије Варађанин Н. Сад, Јован П. Петровић Турија, Авакум Травањ Турија, Спасоје Дедић Даљ, Душан Петровић Врањево, Стеван Узелац Обрадовци, Тимотије Добрин Витојевци, Петар Мирсављевић Кленак, Тока П. Поповић Б. Црква, Чеда Бошњакковић Турија, Мита Пејић Госпођинци, Јован Ђ. Петровић Шове, Стеван Коњовић Сомбор, Коста Шијачки Ст. Футог, Драгиња Лончарић Сентомаш, Мита Ђорђевић Сентомаш, Ђорђе Михајловић Беגע, Ђорђе Милић Н. Сад, Ника Грујић Сомбор, Коста Травањ Сивац, Душан Поповић Мокрици, Срдан Увалић Далић, Петар Сочић Свилош, Јован Хорват Начетић, Глиша Миладиновић Н. Сад, Катарина Јанковић Лазе, Данило Гламочлија Ст. Па-

Милева Петровић Војка, Ђорђе Јапошевић Војка, Милан Кошевић
Голубиница, Ангелина Георгијевић Голубинци, Милан Стојић Срп. С.
Мартон, Петар Вукан Беочин, Тира Каракашевић Пирш, Стеван На-
љвињски Т. С. Миклош, Ђура Ачшамовић Ада, Милан Грујић Кулпин,
Јеврем Миковић Сентамаш, Ненад Загорчић Лединци, Теодор Рајић Ст.
Паланка, Никола Ралић Грк.

II. Чланови потпомагачи:

Велико-кикиндска добротворна задруга Сркиња. Арса Пајевић.
Стеван Ковачевић бележник из Футога. Милан А. Јовановић професор.
Јоца Мартиновић учитељ из С. С. Мартона. Александар Јорговић. Ј.
Хаџи Гавра Плавшић.

КО ЈЕ КРИВ, ШТО ЈЕ ШКОЛИН РАД НЕДОСТАТАН?

(са награду.)

Често се дижу тужбе на школе, да не показују онога
успеха, који се од њих очекује. Па јесу ли основане те тужбе?
Јесу. Жива је истина, да нас данашње школе не задовољавају
ни својом наставом, ни својим васпитањем. Малима изјамкама
влада у настави по свуда голи механизам — гдје-гдје се ни
не може назвати наставом — пука дресура у васпитању, иста
као у звјерињаку, гдје се разне звијери боје батине свога го-
сподара.

Данашња народна школа не даје довољна успјеха са
гледишта здравственога.

Кад год се гради нова школска зграда, мало се пази на
хигијенске одношаје. Ако се већ не може школа да начини на
суху и здраву мјесту, може се учинити, да јој је најближа
околица чиста и суха. Много то шкоди здрављу, када је нај-
ближа околица школе вјечито блато, које дјеца својом — већим
дијелом — изанђалом обућом и нехотице уносе у школу. Често
пута није школска соба онакова, какову захтијева здравље дје-
чије: патос не ваља, зид је отрцан итд.

Већином се праве школеке собе премалене према мјесту,
које би могло давати више дјецe у школу, но што их се уни-
ше. О томе ће нас увјерити мало не свака школа. У тако ма-
лене собе сабије се толико дјецe, да је за најсувље доба годи-
не у нутра тако загушљиво, да се не треба чудити, што су
дјеца већим дијелом бляједa и као понијена.

Те — тако малене собе пуне пунцате ђака немају —
врло често — никаковијех направа за измјену зрака. Какав је
ваздух у таким школским собама, зна свако, ко споља уђе

У такову школу. Дјеца долазе у школу већим дијелом блатна, мокра, прашна и задрљана рубља. Све то јако квари школски ваздух. Учитељу спада, истина, у дужност, да дјецу навикава чистоћи, али и поред најбоље воље дјечије, не дају се горе означене околности сасвијем отклонити. Шта, дакле, преостаје? Ништа друго, него начинити такове направе, да се ваздух у школским собама сам собом измјењује.

Патос школске собе, на коме се сакупља силна прашина, треба преко године дана чешће прати, јер се тиме најбоље изгони прашина из школе.

Школске су клупе скоро свагдје неудесне. Оне су узроком разнијех болести, а по највише кваре вид. Очњему виду много уде и школске књиге својом лошом хартијом, ситним писменима, која су још уз то густо збијена

Ко може порећи, да све то силно не утиче на њежни организам дјечији у најопаснијем времену, када се најбујније развија? Ко може да порече, да се у школско доба незапаћавају разне бољетице, које руше најспособније снаге народне баш онда, кад стану да користе?

У селима, гдје је спољни ваздух много чистији, него у граду, пате од овога сеоска деца мање, него градска. Па ипак нијесу онако чила и румена као она дјеца, која не иду у школу.

Здрава душа пребива само у здраву тијелу. Треба тачно означити, како треба саградити и намјестити школу, да здравље дјечије не трпи квара, а још тачније пазити, да се те тачне одредбе потпуно остваре, када се гради нова школа, или се стара преграђује.

Како се за материјалну страну школства брине овдје држава непосредно, ондје општине, другдје опет вјероисповиједи, лако је знати, ко је крив, што школске зграде и њихов намјештај не унапређује тјелесно развиће ђака.

Већи се неуспјех показује у духовном васпитању. Често ћемо наићи на такве школе, у које дјеца сасвијем бадава долазе, јер се ничему не уче. И оно мало знања, што га имају, не вриједи сасвијем ништа, јер је механично научено на памет. Другдје ћемо наићи на доста знатан интелектуални напредак, али су друге стране духовнога развића скоро по све забатаљене. Но свуда је најлошије развиће моралнијех и религиознијех осјећаја.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Много има устава духовном развићу. Ми ћемо се обазрети на оне, које нам се чине, да су веома јаке.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИВЛИОТЕКА
Сваки од нас учитеља осјећа, колико је тешко радити са више разреда. Много и много је лакше радити са једним разредом, јер учитељ има ђаке истог скоро доба, рад му није комплициран, лакше удеси поступак према индивидуалности појединаца, има више времена, да се бави с лошијим ђацима. Школе са једним учитељем нијесу ништа друго до нужно зло, да не буде горе. Ријетки су учитељи на таковој школи, чији је рад сасвијем довољан. Па је ли он томе крив? Није толико, колико се виче на њега, јер нема доста времена. Ево како то Линднер мотивира: „Учитељ може непосредно да наставља само један разред, други разреди тихо раде. Но ови се морају за саморадњу приправити и на концу им треба радњу прегледати. За то вријеме ништа не раде други разреди, чиме се троши нужно време и повод је немиру. Гласном наставом са овим једним разредом буне се они разреди, који тихо раде, особито млађи ђаци, који радо слушају, што учитељ и старији ђаци говоре. По томе је учитељева радња раздијељена и спора, јер мора да надзирава и своје тихе раднике. Уз то долази још и ово: ђаци са једним учитељем морају много за себе да раде; тиме се приучавају површности и брзоплетости, а бољи ђаци и безпосличењу, јер прије израде задатак. Учитељ нема кад да ваљано надзирава ове тихе раднике, а монитори су од помоћи само онда, кад млађи ђаци што механично раде.“

Ако нам је стало до праве просвјете народне, отварајмо, гдјегод можемо, школе са више учитеља. Камате на ону главницу, коју дајемо двојици само учитеља, биће много и много берићетније, но камате од главнице, коју дајемо једном учитељу.

Колико је тешко радити са више разреда у исти мах, толико та тешкоћа расте, ако се дјеца прерано узимљу у школу. Често добије учитељ такову дјецу, која имају какову тјелесну махну, која много смета и дјетету и учитељу. А онајвише је духовно благо дјечије врло танко. Томе се није чудити. Сиромаштво се страшно шири на све стране, те родитељи улажу највише времена на свој опстанак. Немају, дакле, доста времена, да се довољно баве са својом децом. Најчешће ни не умију поступати са својом дјецом, како треба, а духовно им је поље врло узано, те не имају чему добром да науче своју дјецу. Једном ријечи многа дјеца долазе у школу врло слабо ва-

спитана. Такову дјецу мора школа дуго да приправља за свој рад, мора да ради оно, што је требала кућа да ради. Не мора ли онда задоцнити у свом раду?!

Ако школа нема махом у почетку писаћега прибора, је ли чудо, ако нема довољна успјеха? Кад школа на прибор писаћи чека, рецимо, по три мјесеца, није ли јој рад веома отештан, све да има најдаровитију дјецу? Она тада губи три мјесеца, а за седам мјесеци не може онолико урадити, колико би урадила за десет мјесеци. Како учитељ нема чим да забави дјецу у исто вријеме, науче се дјеца на нерад и немир и учитељ има с тим кубуре преко цијеле године. Ако то бива редовито сваке године, може ли учитељ своје ђаке духовно да развија према захтјевима педагогије?

Није лако настављати без најнужнијих помагала, али је исто тако тешко, ако су помагала непотпуна, или тако огромна и комплицирана. У обадва случаја мучи учитељ и себе и дјецу и троши узалудно много времена. За основну школу нијесу помоћна средства, која и за више заводе. За њу су помагала једноставна и јасна, да дјеца лако памте и задрже оно, што треба да науче. Сlike за природопис — већином су врло непотпуне, јер нијесу карактеристичне и јер не предочују живот животиња и биљака; земљовиди су презамршени, да дјеца не могу себи предочити јасне сlike које земље итд. (Наставиће се.)

ЗАКЛАДЕ УЗ СОМБОРСКУ УЧИТЕЉСКУ ШКОЛУ

на српском 1889. године.

Уз српску учитељску школу Сомборску постоје следеће закладе, којима црковна општина Сомборска рукује: 1.) Заклада Платонеумска. 2.) Заклада Школскога Листа. 3.) Заклада за учитељске сироте и 4.) Заклада Јосифа Мунтила и Михаила Лефтера негдашњих Сегединских грађана за приправничке професоре у Сомбору.

1. *Заклада Платонеумска* састоји се из капитала од 22 223 ф. 23 н. Од приплода издаје се ове године 18 стипендија приправничких у суми од 1120 ф. Остало се додаје главници.

2. *Заклада Школскога Листа* састоји се из главнице од 5654 ф. 99 н. Од приплода издаје се 300 ф. као припомоћ за издавање Школскога Листа и 9 ф. из закладе пок. архимандрита С. Михајловића на плату за Школски Лист, што се шаље учитељима из горњокарловачке и будимске дијецезе. Остало се додаје главници.

3. *Заклада за учитељске сироте* састоји се из главнице 1922 ф. 88 н. Сав приход додаје се сваке године главници.

4. *Заклада Јосифа Мунтила и Михаила Лефтера Сегединских грађана* за приправничке учитеље износи: 940 ф. 53 н. Чист приход додаје се сваке године главници.

Издаје и уређује: НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.

Штамарија Ф. Витермана у Сомбору.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.SR